JULIANE KOKOTT
FŐTANÁCSNOK INDÍTVÁNYA
Az ismertetés napja: 2016. november 17.[1]

C-469/15. P. sz. ügy

FSL Holdings és társai
kontra

Európai Bizottság

„Fellebbezés — Verseny — Kartellek (EUMSZ 101. cikk) — Európai banánpiac — Dél-európai banánkartell (Olaszország, Görögország, Portugália) — Az árak rögzítésének összehangolása és az árral kapcsolatos információcsere — Bizonyítékok elfogadhatósága — A bizonyítékok felhasználásának tilalmai — Véletlen felfedezések — Nemzeti hatóságokkal való együttműködés — Bizonyítékok versenyhatóságnak nem minősülő nemzeti hatóságok általi átadása — Védelemhez való jog — Hatékony bírói jogvédelem — Engedékenységi közlemény — A célzott versenykorlátozás koncepciója”

I – Bevezetés

1. Felhasználhat-e az Európai Bizottság kartelljogi eljárásban olyan bizonyítékokat, amelyeket valamely nemzeti adóhatóság véletlen felfedezésként adott át részére? Lényegében ez az a jogkérdés, amellyel a Bíróságnak a jelen fellebbezési eljárásban foglalkoznia kell.

2. Ez a kérdés a néhány éve felfedezett dél-európai „banánkartellel” összefüggésben merül fel.[2] Ebben a kartellben a Chiquita és a Pacific vállalkozáscsoportok vettek részt. A Bizottság erre vonatkozóan 2007-ben olyan információkat kapott az olasz pénzügyőrségtől,[3] amelyek egy adóügyben lefolytatott büntetőeljárásból származtak. Nem utolsósorban ezekre az információkra támaszkodott ezt követően a Bizottság a 2011. október 12-i határozatában[4] az EUMSZ 101. cikk megsértésének megállapítása és a Pacific-csoporthoz tartozó három társasággal, nevezetesen az FSL Holdingsszal (FSL), a Léon Van Parys (LVP) céggel és a Pacific Fruit Company Italy SpA-val (PCFI) szembeni milliós nagyságrendű bírság kiszabása céljából.[5]

3. Az említett három társaság ez ellen irányuló megsemmisítés iránti keresete első fokon csak részben volt eredményes. A Törvényszék a 2015. június 16-i ítéletében[6] a keresetüket részben elutasította. Jelenleg az FSL, az LVP és a PCFI a Bíróság mint fellebbviteli bíróság előtt kér további jogvédelmet.

1 — Eredeti nyelv: német.

2 — A néhány évvel korábban felfedezett *észak-európai* banánkartellel a Bíróság már a 2015. március 19-i Dole Food és Dole Fresh Fruit Europe kontra Bizottság ítéletben (C-286/13 P, EU:C:2015:184) és a 2015. június 24-i Fresh Del Monte Produce kontra Bizottság és Bizottság kontra Fresh Del Monte Produce ítéletben (C-293/13 P és C-294/13 P, EU:C:2015:416) foglalkozott.

3 — Guardia di Finanza.

4 — Az [EUMSZ] 101. cikk alkalmazására vonatkozó eljárásban (COMP/39482 – „egzotikus gyümölcsök [banán]”-ügy) 2011. október 12-én hozott C(2011) 7273 végleges bizottsági határozat (összefoglaló: HL 2012. C 64., 10. o.), a továbbiakban: vitatott határozat.

5 — A továbbiakban együtt: fellebbezők.

6 — 2015. június 16-i FSL és társai kontra Bizottság ítélet (T-655/11, EU:T:2015:383); a továbbiakban: megtámadott ítélet.

4. Az olyan információk és bizonyítékok felhasználásának lehetősége, amelyeket a Bizottság nemzeti hatóságoktól kapott, a kartelljog érvényesítése modernizált rendszerének egyik központi építőkövét érinti, amely rendszert az 1/2003/EK rendelettel [7] vezették be. Ennek megfelelően a Bíróság ítélete a jelen ügyben iránymutató lesz az uniós szintű és a nemzet szintű hatóságok közötti jövőbeni együttműködés tekintetében, mind a kartellhatóságok, mind pedig a más területeken működő közigazgatási hatóságok számára.

5. Ezenkívül a jelen ügyben az engedékenységi közleménnyel, a hatékony bírói jogvédelemmel és a célzott versenykorlátozás koncepciójával összefüggő rutinkérdésekről van szó.

II – Jogi háttér

6. Ennek az ügynek a jogi keretét az EUMSZ 101. cikk és az 1/2003 rendelet határozza meg.

7. Az 1/2003 rendelet 12. cikkében „Információcsere” cím alatt a következő rendelkezés szerepel:

„(1) [Az EUMSZ 101. cikk és az EUMSZ 102. cikk] alkalmazásában a Bizottság és a tagállamok versenyhatóságai jogosultak egymásnak bármely tényszerű vagy jogi tájékoztatást megadni, és azokat bizonyítékként felhasználni, ideértve a bizalmas jellegű információt is.

(2) Az átadott információ bizonyítékként kizárólag [az EUMSZ 101. cikk vagy az EUMSZ 102. cikk] alkalmazása céljából, és csak olyan tárgyban használható fel, amellyel kapcsolatban az átadó hatóság azt gyűjtötte. Ha azonban ugyanazon ügyben a nemzeti versenyjog a közösségi versenyjoggal párhuzamosan kerül alkalmazásra, és ez nem vezet különböző eredményre, úgy az e cikk alapján átadott információ a nemzeti versenyjog alkalmazása céljából is felhasználható.

(3) Természetes személyekre történő szankció kiszabása esetén az (1) bekezdés szerint átadott információ csak akkor használható fel bizonyítékként, ha:

– az átadó hatóság joga [az EUMSZ 101. cikk vagy az EUMSZ 102. cikk] megsértésével kapcsolatban hasonló jellegű szankciót ír elő, vagy ennek hiányában

– az információt oly módon gyűjtötték össze, hogy a természetes személyek védelemhez fűződő jogának az átvevő hatóság nemzeti szabályaival azonos szintű védelmét vették figyelembe. Ebben az esetben azonban az átadott információt az átvevő hatóság nem használhatja fel szabadságvesztés büntetés kiszabására.”

8. A 12. cikkel kapcsolatban az 1/2003 rendelet (16) preambulumbekezdésében ez a magyarázat szerepel:

„Az ezzel ellentétes nemzeti rendelkezésektől függetlenül lehetővé kell tenni [az európai versenyhálózat] tagjai közötti információcserét és az ilyen információk bizonyítékként történő felhasználását még abban az esetben is, ha az információ bizalmas jellegű. Ezek az információk [az EUMSZ 101. cikk és az EUMSZ 102. cikk] alkalmazására, valamint a nemzeti versenyjog párhuzamos alkalmazására használhatók fel azzal a feltétellel, hogy az utóbbi esetben történő alkalmazás ugyanahhoz az esethez kapcsolódik, és nem vezet eltérő eredményre. Amennyiben a kicserélt információkat az átvevő hatóság vállalkozásokra kivetett szankciókhoz használja fel, az információ felhasználására csak az a korlátozás vonatkozik, hogy azt arra a célra kell felhasználni, amely célra beszerezték, mivel a vállalkozásokra kiszabott szankciók valamennyi rendszerben azonos típusúak. A különféle rendszerekben a vállalkozások által élvezett, a védelemhez való jog kielégítő mértékben

7 — Az [EK] 81. és [EK] 82. cikkben meghatározott versenyszabályok végrehajtásáról szóló, 2002. december 16-i 1/2003/EK tanácsi rendelet (HL 2003. L 1., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 8. fejezet, 2. kötet, 205. o.), a továbbiakban: 1/2003 rendelet.

egyenértékűnek tekinthető. Természetes személyek esetében azonban a különféle rendszerek keretében jelentősen eltérő típusú szankciók szabhatók ki. Ebben az esetben gondoskodni kell arról, hogy az információkat csak akkor lehessen felhasználni, ha úgy gyűjtötték össze azokat, hogy a természetes személyek védelemhez való jogának az átvevő hatóság nemzeti szabályaiban előírtakkal azonos szintű védelmet biztosítsanak.”

9. Ezenkívül az 1/2003 rendelet 28. cikkére kell utalni, amelynek (1) bekezdését a következőképpen szövegezték:

„A 12. és 15. cikk csorbítása nélkül a 17–22. cikk értelmében gyűjtött információkat csak arra a célra lehet felhasználni, amelyre beszerezték azokat.”

10. Végül „A Bíróság felülvizsgálata” cím alatt az 1/2003 rendelet 31. cikke a következőképpen rendelkezik:

„A Bíróság korlátlan jogkörrel rendelkezik az olyan határozatok felülvizsgálatára, amelyekben a Bizottság bírságot vagy kényszerítő bírságot határozott meg. A Bíróság törölheti, csökkentheti vagy növelheti a kiszabott bírság vagy kényszerítő bírság összegét.”

III – A jogvita háttere

11. A Pacific vállalkozáscsoport banánt értékesít Bonita márkanév alatt. A Törvényszék megállapításai szerint a Pacific a Chiquitával együtt az EUMSZ 101. cikk szerinti kartelljogi jogsértést követett el a dél-európai banánpiacon, pontosabban Görögországban, Olaszországban és Portugáliában.

A – *A tényállás és a közigazgatási eljárás*

12. 2007. július 26-án az olasz adórendőrség a Pacific egyik alkalmazottja olyan személyes feljegyzéseinek másolatait juttatta el a Bizottsághoz, amelyeknek ezen alkalmazott olaszországi otthonában és irodájában adóügyben végzett nemzeti büntetőjogi vizsgálat során jutottak a birtokába. [8]

13. Ezt követően a Bizottság vizsgálatokat végzett olaszországi és spanyolországi banánimportőröknél. Ezenkívül információkérést intézett az érintett vállalkozásokhoz, az ügyfelekhez és egyéb piaci szereplőkhöz, amelyekben ismételten bizonyos olyan információk benyújtását kérte, amelyek az észak-európai banánkartell ügy iratai között már szerepeltek. [9]

14. A kifogásközlést, az iratbetekintés biztosítását és az érintett vállalkozások meghallgatását követően a Bizottság 2011. október 12-én meghozta a vitatott határozatot.

15. Ebben a határozatban a Bizottság megállapítja, hogy a kartell résztvevői egy 2004 és 2005 közötti, pontosan megjelölt időszakban összehangolták árstratégiájukat Görögországban, Olaszországban és Portugáliában a jövőbeli árak, az árszintek és/vagy az ármozgások/ártendenciák vonatkozásában, valamint információkat cseréltek az árakkal kapcsolatos jövőbeli piaci magatartásról. [10] E magatartások

8 — A megtámadott ítélet 7. pontja és a vitatott határozat (81) preambulumbekezdése.

9 — Az észak-európai banánkartellről lásd: az [EK] 81. cikk szerinti eljárásban (COMP/39.188 – „banán”-ügy) 2008. október 15-én hozott C(2008) 5955 végleges bizottsági határozat (összefoglaló: HL 2009. C 189., 12. o.).

10 — A megtámadott ítélet 22. pontja, valamint a vitatott határozat (94) és (187) preambulumbekezdése.

olyan átfogó rendszer elemeit alkották, amely piaci fellépésük irányvonalainak meghatározására és egyéni üzleti magatartásuk korlátozására irányult; ezzel azonos versenyellenes célt és egységes gazdasági célt követtek, vagyis az árak rendes mozgásának korlátozását vagy torzítását az olaszországi, görögországi és portugáliai banánágazatban, továbbá az információcserét ebben a tárgyban. [11]

16. A Bizottság szerint a szóban forgó tények az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdése értelmében vett megállapodásnak minősülnek abban az értelemben, hogy az érintett vállalkozások kifejezetten megállapodtak egy bizonyos piaci magatartásban annak érdekében, hogy tudatosan egymás közötti gyakorlati együttműködésükkel helyettesítsék a verseny kockázatait. A Bizottság egyebekben úgy ítéli meg, hogy még ha esetlegesen nem lehetne is bizonyítani, hogy a felek kifejezetten egy megállapodásnak minősülő közös tervet alakítottak ki, akkor is az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdése értelmében vett összehangolt magatartás áll fenn, minek során a felek közötti kommunikáció befolyásolta az általuk a banán árának dél-európai megállapítása során tanúsított magatartást. [12]

17. Az EUMSZ 101. cikk ezen egységes és folyamatos megsértésében való részvételük miatt a Bizottság a vitatott határozatban 8,919 millió euró bírságot szabott ki egyetemlegesen az FSL-lel, az LVP-vel és a PFCI-vel szemben. A Chiquitára eső bírságot ellenben az engedékenységi közlemény alkalmazásával 0 euróban állapította meg. [13]

B – *Az elsőfokú bírósági eljárás*

18. A vitatott határozat ellen az FSL, az LVP és a PFCI első fokon 2011. december 22-én együttesen megsemmisítés iránti keresetet nyújtott be a Törvényszékhez.

19. A Törvényszék a 2015. június 16-i ítéletében részben megsemmisítette a vitatott határozatot, a bírságot pedig – mintegy egynegyedével – 6,689 millió euróra csökkentette, és a költségeket megosztotta.

IV – A Bíróság előtti eljárás

20. A 2015. szeptember 4-i beadvánnyal a fellebbezők együttesen a jelen fellebbezést nyújtották be a Törvényszék ítélete ellen.

21. A fellebbezők azt kérik, hogy a Bíróság:

– elsődlegesen, a megtámadott ítéletet helyezze hatályon kívül egyrészt olyan bizonyítékok felhasználása miatt, amelyeket az összegyűjtésükre vonatkozó eljárás teljes figyelmen kívül hagyásával szereztek be, másrészt pedig a 2002. évi engedékenységi közlemény téves alkalmazása miatt, következésképpen pedig teljes egészében semmisítse meg a vitatott határozatot;

– másodlagosan, a megtámadott ítéletet annyiban helyezze hatályon kívül, amennyiben a Törvényszék nem folytatta le a fellebbezőkkel szemben kiszabott bírság teljes körű bírósági felülvizsgálatát, ennek eredményeként pedig lényegesen csökkentse a megtámadott ítéletben megállapított bírságot;

11 — A megtámadott ítélet 24. pontja, valamint a vitatott határozat (209) és (213) preambulumbekezdése.

12 — A megtámadott ítélet 23. pontja, valamint a vitatott határozat (188) és (195) preambulumbekezdése.

13 — A megtámadott ítélet 32. pontja és a vitatott határozat 2. cikke.

– harmadlagosan, a megtámadott ítéletet annyiban helyezze hatályon kívül, amennyiben a Törvényszék nem támasztotta alá kellőképpen, hogy a jogsértés célja vagy hatása a verseny korlátozása volt, következésképpen pedig az ügyet utalja vissza a Törvényszék elé, kivéve, ha a Bíróság úgy ítéli meg, hogy a vitatott határozat megsemmisítéséhez elegendő információval rendelkezik;

– bármely esetben a Bizottságot kötelezze a fellebbezők részéről a Bíróság és a Törvényszék előtti eljárásban felmerült költségek viselésére.

22. A Bizottság azt kéri, hogy a Bíróság:

– utasítsa el a fellebbezést, és

– a fellebbezőket kötelezze az eljárás költségeinek viselésére.

23. A Bíróság a fellebbezést írásbeli eljárásban vizsgálta meg.

V – A jogkérdésről

24. Az FSL, az LVP és a PFCI a fellebbezésében már nem hoz fel minden olyan kérdést, amely az elsőfokú eljárás tárgyát képezte. A fellebbezési eljárásban a jogvita inkább már csak kiválasztott problémákra korlátozódik. E tekintetben a fellebbezők négy jogalapra támaszkodnak, amelyek közül az első az olasz pénzügyőrség által átadott bizonyítékok felhasználhatósága körül forog (lásd erre vonatkozóan rögtön az alábbi A. pontot), a második az engedékenységi közlemény alkalmazását érinti (lásd erre vonatkozóan majd az alábbi B. pontot), a harmadiknak a hatékony bírói jogvédelem elve képezi a tárgyát a bírság tekintetében (lásd erre vonatkozóan az alábbi C. pontot), a negyedik pedig a célzott versenykorlátozás koncepciójával foglalkozik (lásd erre vonatkozóan végül az alábbi D. pontot).

A – *Az olasz adóhatóságok által átadott bizonyítékok felhasználhatóságáról (első jogalap)*

25. A jelen ügyben az érdeklődés középpontjában az első jogalap áll, amely az olasz pénzügyőrség által a Bizottság részére átadott bizonyítékok felhasználhatóságával foglalkozik. A fellebbezők álláspontja szerint a Bizottság nem használhatta volna fel az EUMSZ 101. cikkre és az 1/2003 rendeletre alapozott közigazgatási eljárásban kartelljogi jogsértés fennállásának bizonyítására a Pacific alkalmazottjának azon személyes feljegyzéseit, amelyeknek az olasz pénzügyőrség az ezen alkalmazott otthonában adóügyben végzett büntetőjogi vizsgálat során jutott a birtokába.

26. A fellebbezők itt lényegében azt kifogásolják, hogy a Törvényszék a megtámadott ítélet 66–99. pontjában nem vette figyelembe a védelemhez való jogot, valamint figyelmen kívül hagyott alapvető eljárási követelményeket – nevezetesen az 1/2003 rendelet 12. cikkének (2) bekezdésében kifejezésre jutó jogalkotói értékeléseket. Ezenkívül véleményük szerint a Törvényszék bizonyítékokat ferdített el.

27. E három szempont mindegyikének külön fejezetet szentelek az alábbiakban, minek során célszerűnek tartom a fellebbezők által felhozott kifogások témák szerinti csoportosítását és módosított sorrendben történő vizsgálatát.

1. A bizonyítékok felhasználása tilalmának állítólagos fennállásáról

28. A fellebbezők Törvényszék ítélete elleni kifogásainak kulcspontja az az érv, hogy uniós szinten nem fogadhatók el az olyan bizonyítékok, amelyeket „az érintettek alapvető jogainak teljes figyelmen kívül hagyásával szereztek be”, és ezért nem használhatók fel.

29. Először is az alapvető jogok állítólagos figyelmen kívül hagyását illetően a fellebbezők sehol nem fejtik ki részletesen, hogy ez a jelen ügyben – akár uniós szinten, akár nemzeti szinten – pontosan miben áll.[14] Következésképpen a fellebbezők érvelése ezen a ponton túl általános és homályos ahhoz, hogy jogi szempontból értékelhető legyen.[15]

30. Azután az olasz pénzügyőrség által a Bizottság részére átadott bizonyítékok állítólagos felhasználhatatlanságát illetően a fellebbezők érvelése néhány magyarázó fejtegetésre ad okot arra vonatkozóan, hogy milyen körülmények között állapítható meg kartelljogi eljárásokban a bizonyítékok felhasználásának tilalma.

31. A megfontolások kiindulópontja az kellene, hogy legyen, hogy a kartelljogi jogsértés fennállása bármilyen alkalmas bizonyítékkal bizonyítható. Az uniós jog nem ismer olyan általános elvet, amely szerint a versenyhatóságok csak meghatározott bizonyítékokra támaszkodhatnak, vagy csak bizonyos forrásokból származó bizonyítékokat vehetnek figyelembe.

32. A kartelljogi jogsértés fennállására vonatkozó lehetséges bizonyítékok köre valójában igen tág. Így az ítélkezési gyakorlatban elismert, hogy a versenyellenes magatartások vagy megállapodások létezését a legtöbb esetben bizonyos egybeesésekből és valószínűsítő körülményekből kell kikövetkeztetni, amelyek együtt figyelembe véve, más összefüggő magyarázat hiányában a versenyjogi szabályok megsértésének bizonyítékául szolgálhatnak.[16] Ez annál inkább érvényes kartellek esetében, amelyek természetüknél fogva titkosak, és amelyek esetében a résztvevők feljegyzései rendszerint a legminimálisabbra szorítkoznak.[17]

33. Az adott bizonyítékok bizonyító ereje tekintetében a bizonyítékok szabad értékelésének elve érvényesül, továbbá a bizonyítékok értékelése során az egyetlen releváns szempont azok hitelessége.[18]

34. Csak kivételesen állnak fenn a bizonyítékok felhasználására vonatkozó olyan tilalmak, amelyek kizárják egyes bizonyítékoknak az EUMSZ 101. cikk vagy az EUMSZ 102. cikk megsértésének bizonyítása céljára való felhasználását. Ilyen tilalmak egyfelől azon alapulhatnak, hogy valamely bizonyítékot a jogalanyok védelmét szolgáló lényeges eljárási szabályok megsértésével szereztek be (lásd erre vonatkozóan rögtön az a) szakaszt), másrészt pedig azon, hogy valamely bizonyítékot jogellenes célra használnak fel (lásd erre vonatkozóan az alábbi b) szakaszt).

a) A bizonyítékok Bizottság általi, lényeges eljárási szabálysértéssel történő megszerzésének hiánya

35. A fellebbezők először is azt kifogásolják, hogy a Törvényszéknek vizsgálnia kellett volna, hogy a Bizottság jogszerűen szerezte-e meg az adóügyben végzett nemzeti büntetőeljárásból származó bizonyítékokat.

14 — Eltekintve a védelemhez való jog állítólagos megsértésétől, amellyel az alábbiakban külön foglalkozni fogok (lásd erről a jelen indítvány 52–63. pontját).

15 — 2007. szeptember 11-i Lindorfer kontra Tanács ítélet (C-227/04 P, EU:C:2007:490, 83. pont); 2013. július 18-i Schindler Holding és társai kontra Bizottság ítélet (C-501/11 P, EU:C:2013:522, 45. pont); 2014. szeptember 11-i MasterCard és társai kontra Bizottság ítélet (C-382/12 P, EU:C:2014:2201, 151. pont).

16 — 2004. január 7-i Aalborg Portland és társai kontra Bizottság ítélet (C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P és C-219/00 P, EU:C:2004:6, 57. pont); 2012. december 6-i Bizottság kontra Verhuizingen Coppens ítélet (C-441/11 P, EU:C:2012:778, 70. pont); 2015. szeptember 17-i Total Marketing Services kontra Bizottság ítélet (C-634/13 P, EU:C:2015:614, 26. pont).

17 — 2004. január 7-i Aalborg Portland és társai kontra Bizottság ítélet (C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P és C-219/00 P, EU:C:2004:6, 55. pont); 2007. január 25-i Sumitomo Metal Industries és Nippon Steel kontra Bizottság ítélet (C-403/04 P és C-405/04 P, EU:C:2007:52).

18 — 2007. január 25-i Dalmine kontra Bizottság ítélet (C-407/04 P, EU:C:2007:53, 49. és 63. pont); 2013. december 19-i Siemens és társai kontra Bizottság ítélet (C-239/11 P, C-489/11 P és C-498/11 P, EU:C:2013:866, 128. pont).

36. Főszabály szerint a nemzeti jog alapján eldöntendő kérdés az, hogy jogszerű-e a bizonyítékoknak a nemzeti hatóságok általi megszerzése és a nemzeti jog alkalmazásával megszerzett információknak a Bizottság részére történő átadása; ezenkívül az uniós bíróságnak nincs hatásköre ellenőrizni a nemzeti hatóság által a nemzeti jog alapján elfogadott intézkedés jogszerűségét.[19] Erre teljesen jogosan mutatott rá a Törvényszék.[20]

37. Magától értetődően ez nem jelenti azt, hogy a Bizottság vagy az uniós bíróságok kartelljogi eljárásban tudatosan felhasználhatnak olyan bizonyítékokat, amelyeket nyilvánvalóan lényeges eljárási szabályok megsértésével szereztek meg. Az uniós jog alapvető elvei, különösen a megfelelő ügyintézéshez való jog (az Alapjogi Charta 41. cikkének (1) bekezdése) és a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog (az Alapjogi Charta 47. cikkének első bekezdése) megkövetelik, hogy az uniós szervek legalább összefoglaló vizsgálatot végezzenek az egyedi eset számukra ismert összes körülménye alapján.[21]

38. Ezért a Bizottságnak a közigazgatási eljárásban biztosítania kell, hogy a szóban forgó bizonyítékokat a rendelkezésére álló összes támpont szerint a nemzeti hatóságok nem jogellenesen szerezték meg, és nem jogellenes módon adták át a Bizottságnak. Ilyen sommás vizsgálatot a Törvényszéknek is el kell végeznie, amennyiben az elsőfokú bírósági eljárásban megfelelő kifogásokat emelnek.[22]

39. A jelen ügyben a Törvényszék számára – ahogy korábban a Bizottság számára – különösen két, arra utaló valószínűsítő körülmény állt rendelkezésre, hogy az olasz pénzügyőrség jogszerűen adta át a bizonyítékokat a Bizottságnak. Egyfelől az olasz bíróságok nem tiltották meg e bizonyítékok átadását.[23] Másfelől az adóügyben végzett nemzeti büntetőeljárásból származó, szóban forgó bizonyítékokat az illetékes olasz ügyészség engedélyével továbbították a Bizottságnak.[24]

40. A fellebbezők nem adnak elő semmi olyat, ami alkalmas lenne a Törvényszék erre vonatkozó megállapításai helyességének megkérdőjelezésére és e bizonyítékok átadása jogszerűségének kétségbe vonására. Sőt a fellebbezési eljárásban kifejezetten elismerik, hogy nem létezik olyan olasz bírósági ítélet, amely a szóban forgó dokumentumok átadását jogellenesnek tekinti, jóllehet saját nyilatkozatuk szerint arra törekedtek, hogy „a jogaikat nemzeti szinten gyakorolják”.

41. E körülmények között nem róható fel a Törvényszéknek, hogy olyan bizonyítékokra támaszkodott, amelyeket a Bizottság jogellenesen szerzett meg, és ezért azok felhasználási tilalom alá esnek.

b) A bizonyítékok jogellenes célra történő felhasználásának hiánya

42. Ezenkívül a fellebbezők kifogása úgy szól, hogy az olasz pénzügyőrség által átadott, adóügyben végzett büntetőeljárásból származó bizonyítékokat nem lehetett volna felhasználni a kartelljogi eljárásban az EUMSZ 101. cikk megsértésének bizonyítására.

19 — 2007. január 25-i Dalmine kontra Bizottság ítélet (C-407/04 P, EU:C:2007:53, 62. pont).

20 — A megtámadott ítélet 45. pontja.

21 — Ebben az értelemben továbbá: 2008. szeptember 3-i Kadi és Al Barakaat International Foundation kontra Tanács és Bizottság ítélet (C-402/05 P és C-415/05 P, EU:C:2008:461, 284. pont), amely szerint az Unión belül nem engedhetők meg olyan intézkedések, amelyek összeegyeztethetetlenek az emberi jogok tiszteletben tartásával.

22 — Ebben az értelemben: 2007. január 25-i Dalmine kontra Bizottság ítélet (C-407/04 P, EU:C:2007:53, 63. pont, utolsó mondat), amely szerint figyelembe kell venni azt, hogy a nemzeti bíróság kimondta-e a szóban forgó bizonyítékok Bizottság részére történő átadásának jogellenességét.

23 — A megtámadott ítélet 80. és 81. pontja.

24 — A megtámadott ítélet 82–89. pontja.

43. A fellebbezők lényegében az 1/2003 rendelet 12. cikkének (2) bekezdésével érvelnek. Ezt a rendelkezést egy olyan általános elv kifejeződéseként akarják értelmezni, amely szerint a Bizottság és a nemzeti hatóságok által egymásnak átadott összes bizonyíték tekintetében célhoz kötöttségnek kell érvényesülnie. A fellebbezők véleménye szerint az EUMSZ 101. cikk vagy az EUMSZ 102. cikk szerinti versenyellenes magatartások bizonyítása céljára csak olyan bizonyítékok adhatók át, amelyeket éppen ebből a célból szereztek be.

44. Mindazonáltal ez az érvelés sem meggyőző.

45. Az 1/2003 rendelet 12. cikke különös célt követ: e rendelkezés célja a hatóságoknak az európai versenyhálózaton belüli – tehát az uniós szintű és a nemzeti szintű versenyhatóságok közötti – együttműködésének megkönnyítése és előmozdítása. Ezért a 12. cikk kifejezetten elrendeli, hogy a versenyhatóságok által egymásnak átadott bizonyítékok – az ott részletesen felsorolt feltételekkel – minden további nélkül felhasználhatók kartelljogi eljárásokban.

46. Ebből azonban nem vezethető le fordított következtetéssel, hogy az európai versenyhálózaton *kívül* az információcsere és a bizonyítékok hatóságok közötti átadása jogellenes lenne. Egy ennyire megszorító megközelítés ellentétes lenne a tagállamok eljárási autonómiájának elvével. Egyúttal túlzottan megnehezítené a Bizottság és a nemzeti versenyhatóságok számára kartelljogi eljárásokban rendelkezésre álló bizonyítás lehetőségeit.[25] Végső soron ezáltal meghiúsulna az uniós jog egyik alapvető célja, nevezetesen az európai belső piac versenyszabályainak hatékony érvényesítése.[26]

47. Ezzel szemben az 1/2003 rendelet fellebbezők által hivatkozott 12. cikkének (2) bekezdése nem egy olyan általános jogeszme kifejeződése, miszerint kartelljogi eljárásokban mindig csak olyan bizonyítékokat lehet felhasználni, amelyeket már korábban kartelljogi célból szereztek be. Igaz ugyan, hogy a bizonyítékok – még ha azokat teljesen jogszerű módon szerezték is meg – soha nem használhatók *jogellenes célra*. Azok a bizonyítékok tehát, amelyeket jogellenes célra használnak fel, e tekintetben a bizonyítékok felhasználásának tilalma alá esnek. Ebből azonban nem következik, hogy azokat a bizonyítékokat, amelyeket *nem versenyjogi célból* (például egy adóügyben végzett büntetőeljárás keretében) szereztek be, soha nem lehet *versenyjogi célra* (nevezetesen a jelen ügyben vitatotthoz hasonló, az EUMSZ 101. cikk szerinti kartelljogi eljárásban) felhasználni. Ennek megfelelően az uniós bíróságok már elismerték, hogy a nemzeti büntetőeljárásból származó bizonyítékokat a Bizottság felhasználhatja kartelljogi eljárásban.[27]

48. A bizonyítékoknak attól a céltól eltérő felhasználása, amelyre eredetileg beszerezték, csak akkor esik tilalom alá, ha a jogalkotó – uniós vagy nemzeti szinten – kifejezetten előírja meghatározott bizonyítékok célhoz kötöttségét. Ez a helyzet különösen az 1/2003 rendelet 28. cikkének (1) bekezdése szerint a Bizottság által az általa lefolytatott kartelljogi eljárásokban beszerzett bizonyítékok esetében, és ugyanez érvényes az 1/2003 rendelet 12. cikkének (2) bekezdése szerint az európai versenyhatóságok között átadott bizonyítékokra.

25 — Ezt a vonatkozást a Törvényszék is jogosan emelte ki (lásd különösen a megtámadott ítélet 78. pontjának végét és 79. pontját).

26 — A versenyszabályoknak a belső piac működése szempontjából fennálló jelentőségéről lásd: 1999. június 1-jei Eco Swiss ítélet (C-126/97, EU:C:1999:269, 36. pont), valamint – a Lisszaboni Szerződés hatálybalépését követő jogi helyzetre vonatkozóan – a 2011. február 17-i TeliaSonera-ítélet (C-52/09, EU:C:2011:83, 20. pont); 2011. november 17-i Bizottság kontra Olaszország ítélet (C-496/09, EU:C:2011:740, 60. pont). Az EUMSZ 101. cikk és az EUMSZ 102. cikk (korábban EK 81. cikk és EK 82. cikk) hatékony érvényesítésének szükségességét nemrég például a 2009. június 11-i X BV ítéletben (C-429/07, EU:C:2009:359, 33–35. pont), a 2010. december 7-i VEBIC-ítéletben (C-439/08, EU:C:2010:739, 59. pont), a 2011. június 14-i Pfleiderer-ítéletben (C-360/09, EU:C:2011:389, 19. pont) és a 2013. június 18-i Schenker és társai ítéletben (C-681/11, EU:C:2013:404, 46. pont) emelték ki.

27 — Lásd erről: a Törvényszék 2004. július 8-i Dalmine kontra Bizottság ítélete (T-50/00, EU:T:2004:220, 83–91. pont), amelyet a Bíróság 2007. január 25-i Dalmine kontra Bizottság ítélete (C-407/04 P, EU:C:2007:53, 62. és 63. pont) megerősített.

49. Az efféle különös rendelkezéseket és az ezekre vonatkozó ítélkezési gyakorlatot [28] azonban nem lehet olyan módon általánosítani, hogy az európai versenyhatóságok által lefolytatott kartelljogi eljárásokban soha nem lehet a kifejezetten kartelljogi célból beszerzett bizonyítékoktól eltérő más bizonyítékokat felhasználni. Az 1/2003 rendelet 12. cikke (2) bekezdésének és 28. cikke (1) bekezdésének célja valójában csupán az, hogy megóvja a vállalkozásokat attól, hogy a valamely versenyhatóság által versenyjogi eljárásban beszerzett bizonyítékokat – vagy akár a saját maguk által ilyen közigazgatási eljárásban, például engedékenység iránti kérelem útján önként közölt információkat – később más olyan eljárásokban használják fel velük szemben, amelyekben esetleg szigorúbb eljárásjogi szabályok érvényesek, nevezetesen a büntetőjog központi területéhez tartozó bizonyos bírósági eljárásokban.

50. A jelen ügyben azonban nem állnak fenn arra vonatkozó támpontok, hogy konkrétan az adóügyben folytatott olasz büntetőeljárásban alkalmazandó, az olasz pénzügyőrség által betartandó eljárási szabályok lazábbak lennének, mint a Bizottság által a kartelljogi eljárásban alapul vett szabályok. Az 1/2003 rendelet 12. cikkének (2) bekezdéséhez és 28. cikkének (1) bekezdéséhez hasonló helyzet tehát nem adott.

51. Következésképpen a fentiek alapján nem állapítható meg, hogy az olasz pénzügyőrség által átadott bizonyítékokat a Bizottság jelen ügyben vitatott kartelljogi eljárásában jogellenesen használták fel, ami a bizonyítékok felhasználása tilalmának megállapítását indokolhatná.

2. A védelemhez való jog állítólagos megsértéséről

52. Ezenkívül a fellebbezők a második jogalap különböző pontjaiban azt állítják, hogy a Törvényszék figyelmen kívül hagyta a védelemhez való jogukat. Ezekkel a kifogásokkal összefoglalóan foglalkozom.

53. Egyfelől a fellebbezők azt kifogásolják, hogy a bizonyítékoknak az olasz pénzügyőrség által a Bizottság részére történő átadását követően csak hosszú idő múlva értesítették őket erről az eljárásról. Másfelől azt kifogásolják, hogy a Bizottság soha nem indított volna eljárást a dél-európai banánkartell miatt, ha az olasz pénzügyőrség – mintegy további vizsgálatokra való ösztönzésként – nem adta volna át részére a Pacific egyik alkalmazottjának szóban forgó személyes feljegyzéseit.

54. Mindazonáltal a fellebbezők által felhozott egyik érv sem utal a védelemhez való joguk bármiféle megsértésére.

55. A védelemhez való jog mint alapvető jog az általános elvekhez tartozik, amelynek megóvását a Bíróságnak biztosítania kell. [29] E jogot időközben az Alapjogi Charta 41. cikkének (2) bekezdésében és 48. cikkének (2) bekezdésében is kiemelt helyen rögzítették.

56. A fellebbezők látszólagos véleményétől eltérően a védelemhez való jog nem nyújt védelmet azzal szemben, hogy a Bizottság az EUMSZ 101. cikk vagy az EUMSZ 102. cikk vélt megsértése miatt általában eljárást indítson, és abban olyan bizonyítékokat használjon fel, amelyeket részére a nemzeti hatóságok az európai versenyhálózaton kívül adtak át. A védelemhez való jogból csupán bizonyos eljárási garanciák következnek, amelyeket a Bizottságnak ezen eljárás lefolytatása során be kell tartania, és amelyek megsértése az eljárást befejező határozat megsemmisítését eredményezi.

28 — Lásd alapvetően: 1989. október 17-i Dow Benelux kontra Bizottság ítélet (85/87, EU:C:1989:379, 17. és 18. pont); 2002. október 15-i Limburgse Vinyl Maatschappij és társai kontra Bizottság ítélet (C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P–C-252/99 P és C-254/99 P, EU:C:2002:582, 298–300. pont), amelyek a 17. rendelet 20. cikkére vonatkoznak. Ennek a rendelkezésnek jelenleg az 1/2003 rendelet 28. cikkének (1) bekezdése felel meg.

29 — 2004. január 7-i Aaalborg Portland és társai kontra Bizottság ítélet (C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P és C-219/00 P, EU:C:2004:6, 64. pont); 2010. szeptember 14-i Akzo Nobel Chemicals és Akcros Chemicals kontra Bizottság ítélet (C-550/07 P, EU:C:2010:512, 92. pont); 2011. október 25-i Solvay kontra Bizottság ítélet (C-110/10 P, EU:C:2011:687, 47. pont).

57. A védelemhez való jog tiszteletben tartása különösen megköveteli, hogy az érintett vállalkozásoknak lehetőségük legyen álláspontjuk kifejtésére. Lehetővé kell tenni számukra, hogy hatékonyan kifejthessék álláspontjukat a Bizottság által felhozott tények és körülmények valószerűségéről és jelentőségéről, valamint a Bizottság által a jogsértés fennállására vonatkozó állításának alátámasztására felhasznált dokumentumokról [30] (lásd továbbá az Alapjogi Charta 41. cikke (2) bekezdésének a) és b) pontját).

58. Nem vitatott, hogy a fellebbezők a jelen ügyben betekinthettek az olasz pénzügyőrség által átadott bizonyítékokba, valamint lehetőséget kaptak arra, hogy kifejtsék álláspontjukat ezekkel a bizonyítékokkal kapcsolatban. Csupán azt kifogásolják, hogy ezt a lehetőséget a közigazgatási eljárás túl késői időpontjában biztosították számukra.

59. Ezzel kapcsolatban meg kell jegyezni, hogy a közigazgatási eljárás két szakaszra tagolódik, [31] minek során az iratokba való betekintést és a meghallgatást főszabály szerint csak az előzetes vizsgálat lezárását követően kell biztosítani, mégpedig akkor, amikor a Bizottság megküldi a kifogásközlést az érintett vállalkozások részére. [32] Az érintett vállalkozások korábbi időpontban történő tájékoztatása túlzottan megnehezíthetné a Bizottság vizsgálati tevékenységét, és fennállna a bizonyítékok eltüntetésének veszélye. [33]

60. A Bizottságnak minden bizonnyal az előzetes vizsgálata során is – tehát még a kifogásközlés megküldése előtt – ügyelnie kell arra, hogy ne sérüljön az érintett vállalkozások védelemhez való joga. [34]

61. A fellebbezők azonban nem adtak elő semmilyen arra utaló konkrétumot, hogy a Bizottság a jelen ügyben az FSL, az LVP és a PFCI védekezési lehetőségeinek megóvása érdekében köteles volt az olasz pénzügyőrség által részére átadott bizonyítékokat azonnal – és ezáltal jóval a kifogásközlés megküldése előtt – e vállalkozások tudomására hozni, és az ezzel kapcsolatos esetleges észrevételeiket beszerezni. [35] A fellebbezők azt sem fejtették ki, hogy az olasz pénzügyőrség által átadott bizonyítékok puszta felhasználása már önmagában a védelemhez való jog megsértését eredményezhetné. Azon kifogás esetében, hogy a fellebbezők védelemhez való joga „jóvátehetetlen módon sérült”, csupán egy rendkívül homályos állításról van szó, amelyet semmilyen módon nem részleteznek.

62. Végső soron úgy tűnik számomra, hogy a fellebbezők érveinek tulajdonképpeni csapásiránya arra halad, hogy a Bizottság az olasz pénzügyőrség által részére átadott bizonyítékokat még a kartelljogi eljárás kiindulópontjává sem tehette volna, és nem vehette volna ezeket alapul a saját további vizsgálatához. Az állandó ítélkezési gyakorlat szerint azonban éppen ez a lehetőség minden esetben megilleti a Bizottságot, [36] és alapvető jelentőséggel bír az európai belső piac versenyszabályainak hatékony érvényesítése szempontjából.

30 — 1979. február 13-i Hoffmann-La Roche kontra Bizottság ítélet (85/76, EU:C:1979:36, 11. pont); 2004. január 7-i Aalborg Portland és társai kontra Bizottság ítélet (C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P és C-219/00 P, EU:C:2004:6, 66. pont); 2007. január 25-i Dalmine kontra Bizottság ítélet (C-407/04 P, EU:C:2007:53, 44. pont); 2011. október 25-i Solvay kontra Bizottság ítélet (C-110/10 P, EU:C:2011:687, 48. pont).

31 — 2002. október 15-i Limburgse Vinyl Maatschappij és társai kontra Bizottság ítélet (C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P–252/99 P és C-254/99 P, EU:C:2002:582, 181–184. pont); 2006. szeptember 21-i Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied kontra Bizottság ítélet (C-105/04 P. EU:C:2006:592, 38. pont); 2009. szeptember 3-i Prym és Prym Consumer kontra Bizottság ítélet (C-534/07 P, EU:C:2009:505, 27. pont).

32 — 2007. január 25-i Dalmine kontra Bizottság ítélet (C-407/04 P, EU:C:2007:53, 58. és 59. pont).

33 — 2007. január 25-i Dalmine kontra Bizottság ítélet (C-407/04 P, EU:C:2007:53, 60. pont).

34 — 1989. szeptember 21-i Hoechst kontra Bizottság ítélet (46/87 és 227/88, EU:C:1989:337, 15. pont); 1989. október 18-i Orkem kontra Bizottság ítélet (374/87, EU:C:1989:387, 33. pont); 2004. január 7-i Aalborg Portland és társai kontra Bizottság ítélet (C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P és C-219/00 P, EU:C:2004:6, 63. pont).

35 — Ugyanebben az értelemben: 2007. január 25-i Dalmine kontra Bizottság ítélet (C-407/04 P, EU:C:2007:53, 61. pont).

36 — 1989. október 17-i Dow Benelux kontra Bizottság ítélet (85/87, EU:C:1989:379, 19. pont); 2002. október 15-i Limburgse Vinyl Maatschappij és társai kontra Bizottság ítélet (C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P–252/99 P és C-254/99 P, EU:C:2002:582, 301. pont); ugyanebben az értelemben a fordított esetre vonatkozóan: 1992. július 16-i Asociación Española de Banca Privada és társai ítélet (C-67/91, EU:C:1992:330, 42. és 43. pont); 1994. május 19-i SEP kontra Bizottság ítélet (C-36/92 P, EU:C:1994:205, 29. pont).

63. Ilyen körülmények alapján a védelemhez való jog figyelmen kívül hagyása nem róható fel a Törvényszéknek. [37]

3. A bizonyítékok Törvényszék általi állítólagos elferdítéséről

64. Végül a fellebbezők ezen első jogalap keretében azt kifogásolják, hogy a Törvényszék elferdítette a bizonyítékokat. Ez az elferdítés abban rejlik, hogy a Törvényszék a megtámadott ítélet 67. és 68. pontjában kifejti, hogy nem releváns, hogy az olasz pénzügyőrség a Pacific alkalmazottja személyes feljegyzéseinek a vita tárgyát képező négy oldalából kettőt vélhetően jogellenesen adott-e át a Bizottságnak.

65. Ezzel kapcsolatban meg kell jegyezni, hogy elferdítés csak akkor valósul meg, ha a meglévő bizonyítékok értékelése új bizonyítékok felhasználása nélkül is nyilvánvalóan téves. [38] Ezenkívül a fellebbezőnek pontosan meg kell jelölnie a Törvényszék által elferdített bizonyítékokat, és bizonyítania kell azokat az elemzési hibákat, amelyek szerinte a Törvényszéket ezen elferdítéshez vezették. [39]

66. A jelen ügyben a fellebbezők semmilyen módon nem fejtik ki, hogy pontosan mely bizonyítékokat ferdítette el a Törvényszék. Megelégszenek azzal a nagyon általános állítással, hogy a Törvényszék „elferdítette a bizonyítékok valós tartalmát”. A megtámadott ítélet 67. és 68. pontjában sem található sehol a fellebbezők által kifogásolt azon megfogalmazás, hogy nem releváns, hogy a Pacific alkalmazottja személyes feljegyzéseinek szóban forgó két oldalát jogellenesen adták-e át a Bizottságnak.

67. Igaz, hogy a Törvényszék megállapította, hogy a Pacific alkalmazottja feljegyzéseinek említett két oldala „a Guardia di Finanza által átadott dokumentumok elfogadhatóságának kérdésétől függetlenül is szerepel a jelen ügy iratai között” [40]. Ezzel a kijelentéssel azonban a Törvényszék csupán arra a körülményre utalt, hogy a Bizottság ugyanezt a két oldalt a Pacific olaszországi üzlethelyiségeiben végzett saját helyszíni vizsgálata során is megtalálta. A bizonyítékok elferdítése ebben az összefüggésben még a fellebbezők érveinek rendkívül jóindulatú vizsgálata esetén sem állapítható meg.

68. Végül a Törvényszék a megtámadott ítélet 67. és 68. pontjában szereplő fejtegetéseivel csupán a tények jogi minősítését végzi el: bizonyos bizonyítékoknak az olasz pénzügyőrség által a Bizottság részére történő átadása során elkövetett esetleges eljárási hibának az eljárás további menetére gyakorolt (hiányzó) hatását értékeli. Ennek semmi köze a bizonyítékok elferdítéséhez.

4. Közbenső következtetés

69. Mindent egybevetve tehát az első jogalap teljes egészében megalapozatlan.

37 — Ugyanebben az értelemben: a Törvényszék 2004. július 8-i Dalmine kontra Bizottság ítélete (T-50/00, EU:T:2004:220, 83–91. pont), amelyet a Bíróság 2007. január 25-i Dalmine kontra Bizottság ítélete (C-407/04 P, EU:C:2007:53, 62. és 63. pont) megerősített.

38 — 2007. január 18-i PKK és KNK kontra Tanács ítélet (C-229/05 P, EU:C:2007:32, 37. pont); 2007. november 22-i Sniace kontra Bizottság ítélet (C-260/05 P, EU:C:2007:700, 37. pont); 2010. június 17-i Lafarge kontra Bizottság ítélet (C-413/08 P, EU:C:2010:346, 17. pont); 2013. július 4-i Bizottság kontra Aalberts Industries és társai ítélet (C-287/11 P, EU:C:2013:445, 51. pont).

39 — 2004. január 7-i Aalborg Portland és társai kontra Bizottság ítélet (C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P és C-219/00 P, EU:C:2004:6, 50. és 159. pont); 2010. június 17-i Lafarge kontra Bizottság ítélet (C-413/08 P, EU:C:2010:346, 16. pont); 2016. március 8-i Görögország kontra Bizottság ítélet (C-431/14 P, EU:C:2016:145, 32. pont).

40 — A megtámadott ítélet 68. pontja.

B – *Az engedékenységi közlemény alkalmazásáról és az ennek keretében megszerzett bizonyítékok felhasználhatóságáról (második jogalap)*

70. A második jogalapjukkal a fellebbezők lényegében arra hivatkoznak, hogy a Chiquita által a közigazgatási eljárásban közölt információkat nem lehetett volna kartelljogi jogsértés fennállására vonatkozó bizonyítékként felhasználni. A Chiquita ugyanis az említett információkat csak az engedékenységet kérelmező félkénti jogállására tekintettel közölte. Az engedékenységet kérelmező félkénti jogállás azonban a fellebbezők álláspontja szerint csak az *észak-európai* banánkartell vonatkozásában illette meg a Chiquitát, ezzel szemben a jelen jogvita tárgyát képező *dél-európai* banánkartell tekintetében nem. Ezt a Törvényszék nem vette figyelembe. Az engedékenységet kérelmező fél jogállása hiányában a Chiquita a terhelő információkat – a fellebbezők megítélése szerint – esetleg nem közölte volna.

71. A fellebbezők érvelésének kulcspontja e második jogalap keretében az az állítás, hogy a Chiquita a dél-európai banánkartell tekintetében nem működött együtt kellően a Bizottsággal ahhoz, hogy kiérdemelje az engedékenységet kérelmező fél jogállását. [41]

1. Elfogadhatóság

72. Először e jogalap elfogadhatóságát kell vizsgálni.

73. Egyfelől – a Bizottság álláspontjával szemben – nem lehet azzal érvelni, hogy teljesen új kifogásról van szó. Az elsőfokú eljárásban bizonyára egy másik kérdés állt előtérben, nevezetesen, hogy a Bizottság visszaélt-e mérlegelési jogkörével, és jogellenes befolyást gyakorolt-e a Chiquitára. Mindazonáltal a Törvényszék a megtámadott ítéletben már érinti a közigazgatási eljárás teljes ideje alatt történő folyamatos és gyors együttműködés követelményét az engedékenységet kérelmező fél jogállása feltételeként. [42] Ha meg akarnák tagadni a fellebbezőktől a Törvényszék erre vonatkozó fejtegetéseinek kritikai vizsgálatát, a fellebbezési eljárás részben értelmét vesztené. [43]

74. Másfelől azonban az a kérdés, hogy valamely vállalkozás a közigazgatási eljárás során elégséges módon működött-e együtt a Bizottsággal, a tények és a bizonyítékok értékelésének körébe tartozik, amely kizárólag a Törvényszék feladata, és – az esetleges elferdítést kivéve, amelyre a jelen ügyben nem hivatkoznak – nem kérdőjelezhető meg a Bíróság mint fellebbviteli bíróság előtt. [44]

75. A második jogalap ezért elfogadhatatlan.

2. Megalapozottság

76. Még ha a második jogalapot elfogadhatónak akarnánk is tekinteni, például mert valójában tények jogi minősítésére vonatkozik, a fellebbezők által emelt kifogás tartalmilag nem lenne helytálló. A valamely vállalkozás által a közigazgatási eljárásban közölt információk és az általa előterjesztett bizonyítékok ugyanis nem lesznek kizárólag azért felhasználhatatlanok a Bizottság számára, mert e vállalkozás számára esetleg jogellenesen biztosították az engedékenységet kérelmező fél jogállását.

41 — A Bizottsággal való együttműködéssel szemben támasztott követelmények a kartellügyek esetében a bírságok alóli mentességről és a bírságok csökkentéséről szóló 2002. évi bizottsági közlemény (HL 2002. C 45., 3. o.; magyar nyelvű különkiadás 8. fejezet, 2. kötet, 155. o.) 11. pontjának a) alpontjából következnek.

42 — Lásd különösen a megtámadott ítélet 121–126. és 147. pontját.

43 — 2012. július 19-i Tanács kontra Zhejiang Xinan Chemical Industrial Group ítélet (C-337/09 P, EU:C:2012:471, 61. pont); 2013. október 3-i Inuit Tapiriit Kanatami és társai kontra Parlament és Tanács ítélet (C-583/11 P, EU:C:2013:625, 47. pont); 2016. június 14-i Marchiani kontra Parlament ítélet (C-566/14 P, EU:C:2016:437, 37. pont).

44 — 1996. szeptember 17-i San Marco kontra Bizottság végzés (C-19/95 P, EU:C:1996:331, 39. és 40. pont); 2005. június 28-i Dansk Rørindustrie és társai kontra Bizottság ítélet (C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P–C-208/02 P és C-213/02 P, EU:C:2005:408, 449. pont); 2015. szeptember 3-i Inuit Tapiriit Kanatami és társai kontra Bizottság ítélet (C-398/13 P, EU:C:2015:535, 37. pont).

77. Valójában azok az indokok, amelyek alapján valamely tanú a hatóságokkal való együttműködés mellett dönt, önmagukban nem gyakorolnak hatást a bizonyításfelvétel jogszerűségére és a bizonyítékok felhasználhatóságára. Ezek esetleg a tanú észrevételei értékének és a bizonyítékok hitelességének értékelése során játszhatnak szerepet. Erről azonban a jelen ügyben éppen nincs szó.

78. Következésképpen a második jogalap nemcsak elfogadhatatlan, hanem megalapozatlan is.

C – *A hatékony bírói jogvédelem elvéről a bírság tekintetében (harmadik jogalap)*

79. A harmadik jogalapot a hatékony bírói jogvédelem elvének szentelik, és az lényegében a megtámadott ítélet 501–564. pontja ellen irányul. A fellebbezők azt kifogásolják, hogy a Törvényszék a Bizottság által kiszabott bírság tekintetében csak „rendkívül korlátozott bírói felülvizsgálatot végzett”, és ezzel figyelmen kívül hagyta a korlátlan felülvizsgálat koncepcióját (az 1/2003 rendelet 31. cikke), valamint megsértette az EJEE 6. cikkét és az Alapjogi Charta 47. cikkét. Ezáltal a Törvényszék tévesen számította ki a bírságot is.

80. Erre a jogalapra másodlagosan hivatkoznak. Azért foglalkozom vele, mert az első és a második jogalap a fenti fejtegetéseim szerint nem megalapozott.

81. A Bizottság látszólagos véleményétől eltérően ez a harmadik jogalap nem tekinthető a jogvita tárgya elfogadhatatlan kiterjesztésének (az eljárási szabályzat 170. cikkének (1) bekezdése). A megtámadott ítélet 501. és azt követő pontjaiban ugyanis a Törvényszék kifejezetten foglalkozott az FSL-nek, az LVP-nek és a PFCI-nek a bírság törlésére *vagy csökkentésére* irányuló másodlagos kérelmeivel. A „bírság törlésével” ellentétben a „bírság csökkentése” szükségszerűen érinti az 1/2003 rendelet 31. cikkével összefüggésben értelmezett EUMSZ 261. cikk szerinti korlátlan felülvizsgálati jogkör gyakorlását. Az itt vizsgálandó probléma tehát már az elsőfokú eljárás tárgyát képezte.

82. Mindazonáltal kartellügyekben a korlátlan felülvizsgálati jogkör Törvényszék általi gyakorlását (az 1/2003 rendelet 31. cikkével összefüggésben értelmezett EUMSZ 261. cikk) a Bíróság csak nyilvánvaló hibák tekintetében vizsgálja felül.[45] Egyrészt akkor beszélhetünk ilyen hibáról, ha a Törvényszék tévesen ítélte meg az EUMSZ 261. cikk szerinti jogköreinek terjedelmét,[46] másrészt, ha nem foglalkozott átfogóan minden releváns szemponttal,[47] harmadrészt pedig, ha helytelen jogi kritériumokat vett alapul,[48] nem utolsósorban az egyenlő bánásmód[49] és az arányosság elvére[50] tekintettel.

45 — 2004. január 7-i Aalborg Portland és társai kontra Bizottság ítélet (C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P és C-219/00 P, EU:C:2004:6, 365. pont).

46 — Lásd erről: a Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied kontra Bizottság ügyre vonatkozó indítványom (C-105/04 P, EU:C:2005:751, 137. pont); a Schindler Holding és társai kontra Bizottság ügyre vonatkozó indítványom (C-501/11 P, EU:C:2013:248, 190. pont); a Pilkington Group és társai kontra Bizottság ügyre vonatkozó indítványom (C-101/15 P, EU:C:2016:258, 112. pont); ugyanebben az értelemben: Schindler Holding és társai kontra Bizottság ítélet (C-501/11 P, EU:C:2013:522, 155. és 156. pont); Kone és társai kontra Bizottság ítélet (C-510/11 P, EU:C:2013:696, 40. és 42. pont).

47 — Baustahlgewebe kontra Bizottság ítélet (C-185/95 P, EU:C:1998:608, 128. pont); Dansk Rørindustri és társai kontra Bizottság ítélet (C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P–C-208/02 P és C-213/02 P, EU:C:2005:408, 244. és 303. pont); Papierfabrik August Koehler és társai kontra Bizottság ítélet (C-322/07 P, C-327/07 P és C-338/07 P, EU:C:2009:500, 125. pont).

48 — Baustahlgewebe kontra Bizottság ítélet (C-185/95 P, EU:C:1998:608, 128. pont); Dansk Rørindustri és társai kontra Bizottság ítélet (C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P–C-208/02 P és C-213/02 P, EU:C:2005:408, 244. és 303. pont); Papierfabrik August Koehler és társai kontra Bizottság ítélet (C-322/07 P, C-327/07 P és C-338/07 P, EU:C:2009:500, 125. pont).

49 — Weig kontra Bizottság ítélet (C-280/98 P, EU:C:2000:627, 63. és 68. pont); Sarrió kontra Bizottság ítélet (C-291/98 P, EU:C:2000:631, 97. és 99. pont); Alliance One International és Standard Commercial Tobacco kontra Bizottság ítélet (C-628/10 P és C-14/11 P, EU:C:2012:479, 58. pont).

50 — E.ON Energie kontra Bizottság ítélet (C-89/11 P, EU:C:2012:738, 126. pont); Schindler Holding és társai kontra Bizottság ítélet (C-501/11 P, EU:C:2013:522, 165. pont).

83. A fellebbezők által itt felhozott, a „*pleine juridiction*” tekintetében fennálló felületes megközelítésre vonatkozó kifogás az említett első kategóriába esik: végső soron azt kifogásolják, hogy a Törvényszék tévesen ítélte meg az EUMSZ 261. cikk szerinti jogköreinek terjedelmét, és ezáltal megsértette a hatékony bírói jogvédelem elvét (az Alapjogi Charta 47. cikke). [51]

84. Valójában a Törvényszék azonban nagyon részletesen – a megtámadott ítélet több mint 60 pontjában – foglalkozott a feleknek az elsőfokú eljárásban a bírság esetleges törlésére vagy csökkentésére vonatkozóan felhozott összes érvével.

85. Az FSL, az LVP és a PFCI által az elsőfokú eljárásban saját maguk által felhozott kifogásokkal függ össze az, hogy a Törvényszék ebben az összefüggésben intenzíven foglalkozott a 2006. évi iránymutatással, [52] és megvizsgálta, hogy a Bizottság ezen iránymutatás alkalmazása során követett-e el hibát. [53] Semmiképpen sem lehet ebből arra következtetni, hogy a Törvényszék az említett iránymutatást kötelező erejűnek tekintette magára nézve, és akadályát látta annak, hogy túlmenjen ezen iránymutatáson. [54] A fellebbezők erre vonatkozó kritikája a megtámadott ítélet nyilvánvalóan téves értelmezésén alapul.

86. A fellebbezők látszólagos véleményétől eltérően egyébként a Törvényszék nem volt köteles a bírságnak az FSL, az LVP és a PFCI által az elsőfokú eljárásban felhozott kifogásokon és érveken túlmenő vizsgálatára sem. E tekintetben utalni kell arra, hogy a korlátlan felülvizsgálati jogkör gyakorlása nem egyezik meg a hivatalból való felülvizsgálattal, és hogy az uniós bíróságok előtti eljárás kontradiktórius. [55]

87. Végső soron úgy tűnik, hogy a a fellebbezők fő célja e harmadik jogalap keretében a bírság ugyanazon 60%-os csökkentésének elérése, amelyben az észak-európai banánkartell résztvevői enyhítő körülmény címén részesültek. [56]

88. A Törvényszék azonban részletesen kifejtette, hogy véleménye szerint a jelen ügyben miért nem jött tekintetbe a bírság ilyen csökkentése. [57]

89. A Bíróságnak nem feladata, hogy méltányossági okból saját értékelésével helyettesítse a Törvényszék értékelését, amely korlátlan felülvizsgálati jogkörében dönt a vállalkozásokra az uniós jog megsértése miatt kiszabott bírságok összegéről. [58]

51 — Az EJEE fellebbezők által kiegészítőleg hivatkozott 6. cikke – ameddig az Unió nem csatlakozott az EJEE-hez – nem minősül olyan jogforrásnak, amely az uniós szervek aktusai jogszerűségének felülvizsgálatára vonatkozó mérceként közvetlenül figyelembe vehető lenne; valójában kizárólag az Alapjogi Charta 47. cikke alkalmazandó (2013. február 26-i Åkerberg Fransson ítélet, C-617/10, EU:C:2013:105, 44. pont; 2013. július 18-i Schindler Holding és társai kontra Bizottság ítélet, C-501/11 P, EU:C:2013:522, 32. pont).

52 — Az 1/2003/EK rendelet 23. cikke (2) bekezdésének a) pontja alapján kiszabott bírságok megállapításáról szóló iránymutatás (HL 2006. C 210., 2. o.).

53 — Lásd például: a megtámadott ítélet 501. pontja.

54 — Ahogy a Bíróság tisztázta, lehetséges ugyan, hogy az ilyen iránymutatásokhoz a bíróságok nincsenek kötve, mindazonáltal az uniós bíróságok számára iránymutatásul szolgálhatnak a korlátlan felülvizsgálati jogkörük gyakorlása során: 2012. december 6-i Bizottság kontra Verhuizingen Coppens ítélet (C-441/11 P, EU:C:2012:778, 80. pont); 2016. január 21-i Galp Energía España és társai kontra Bizottság ítélet (C-603/13 P, EU:C:2016:38, 90. pont).

55 — 2011. december 8-i Chalkor kontra Bizottság ítélet (C-386/10 P, EU:C:2011:815, 64. pont); 2014. július 10-i Telefónica és Telefónica de España kontra Bizottság ítélet (C-295/12 P, EU:C:2014:2062, 213. pont); 2016. június 9-i Repsol Lubricantes y Especialidades és társai kontra Bizottság ítélet (C-617/13 P, EU:C:2016:416, 85. pont).

56 — Lásd erről a megtámadott ítélet 544. és azt követő pontjait.

57 — A megtámadott ítélet 547–554. pontja.

58 — 2012. november 22-i E.ON Energie kontra Bizottság ítélet (C-89/11 P, EU:C:2012:738, 125. pont); 2016. június 9-i Repsol Lubricantes y Especialidades és társai kontra Bizottság ítélet (C-617/13 P, EU:C:2016:416, 81. pont).

90. Valójában csak akkor lehetne a Törvényszék részéről elkövetett téves jogalkalmazást megállapítani a bírság nem megfelelő összege miatt, ha „a szankció mértéke nem csupán nem megfelelő, hanem oly mértékben eltúlzott, hogy az már aránytalan”.[59] Erre vonatkozóan azonban a fellebbezők nem adtak elő konkrét támpontokat.[60]

91. Mindent egybevetve tehát nem róható fel a Törvényszéknek a korlátlan felülvizsgálati jogkörének gyakorlása tekintetében fennálló téves jogalkalmazás és a hatékony bírói jogvédelem elvének megsértése. Ezáltal a harmadik jogalap megalapozatlan.

D – *A célzott versenykorlátozás koncepciójáról (negyedik jogalap)*

92. A negyedik és utolsó jogalapjukkal a fellebbezők a verseny EUMSZ 101. cikk szerinti célzott korlátozásának koncepciójával foglalkoznak. Azt kifogásolják, hogy a Törvényszék a megtámadott ítélet 463–474. pontjában – különösen a 466. pontban – a célzott versenykorlátozás koncepciójának helytelen értelmezését vette alapul, ami a tényállás téves minősítését eredményezte, és sértette az FSL, az LVP és a PFCI védelemhez való jogát.

93. Ezt a jogalapot harmadlagosan adják elő. Ezt vizsgálni kell, mivel a többi jogalap – ahogy jeleztem – nem kecsegtet sikerrel.

94. A fellebbezők kifogása lényegében úgy szól, hogy a Törvényszék nem értékelte a szükséges részletességgel azt a gazdasági és jogi hátteret, amelybe a kartell résztvevőinek kifogásolt magatartása illeszkedett.

1. Elfogadhatóság

95. A Bizottság a fellebbezők érveit elfogadhatatlan új kifogásnak tekinti, mivel az FSL, az LVP és a PFCI az elsőfokú eljárásban csupán a kartell résztvevői kifogásolt magatartásának esetleges versenyellenes *hatásai*, nem pedig versenyellenes *célja* tekintetében foglalkozott a gazdasági és jogi háttérrel.

96. Az ilyen megközelítés azonban túlságosan formálisnak tűnik. Igaz, hogy a fellebbezésben a Törvényszék előtti jogvita tárgyát nem lehet megváltoztatni, és az nem tartalmazhat új kérelmeket (a Bíróság eljárási szabályzata 170. cikkének (1) bekezdése).[61] A jogvita fennálló tárgyának határai között azonban a fellebbezők felhozhatnak minden releváns érvet,[62] és ennek során különösen továbbvihetik és pontosíthatják az elsőfokú eljárásban felhozott érveiket.[63]

59 — 2012. november 22-i E.ON Energie kontra Bizottság ítélet (C-89/11 P, EU:C:2012:738, 126. pont); 2014. július 10-i Telefónica és Telefónica de España kontra Bizottság ítélet (C-295/12 P, EU:C:2014:2062, 205. pont); 2016. június 9-i Repsol Lubricantes y Especialidades és társai kontra Bizottság ítélet (C-617/13 P, EU:C:2016:416, 82. pont); 2016. szeptember 7-i Pilkington Group és társai kontra Bizottság ítélet (C-101/15 P, EU:C:2016:631, 73. pont); 2016. szeptember 14-i Trafilerie Meridionali kontra Bizottság ítélet (C-519/15 P, EU:C:2016:682, 56. pont).

60 — Ugyanebben az értelemben: 2016. június 9-i Repsol Lubricantes y Especialidades és társai kontra Bizottság ítélet (C-617/13 P, EU:C:2016:416, 83. pont).

61 — Lásd: 2014. június 25-i Nexans és Nexans France kontra Bizottság ítélet (C-37/13 P, EU:C:2014:2030, 45. pont); 2016. június 9-i Repsol Lubricantes y Especialidades és társai kontra Bizottság ítélet (C-617/13 P, EU:C:2016:416, 58. pont).

62 — 2007. január 18-i PKK és KNK kontra Tanács ítélet (C-229/05 P, EU:C:2007:32, 66. pont); 2010. november 18-i NDSHT kontra Bizottság ítélet (C-322/09 P, EU:C:2010:701, 41. és 42. pont).

63 — Ebben az értelemben: 2009. szeptember 10-i Akzo Nobel és társai kontra Bizottság ítélet (C-97/08 P, EU:C:2009:536, 39. pont); 2011. szeptember 29-i Elf Aquitaine kontra Bizottság ítélet (C-521/09 P, EU:C:2011:620, 36. pont); hasonlóképpen a 2016. június 9-i Repsol Lubricantes y Especialidades és társai kontra Bizottság ítélet (C-617/13 P, EU:C:2016:416, 59–61. pont).

97. A jelen ügyben ez a helyzet: az elsőfokú eljárásban a jogvita tárgyát teljesen általánosan a kartell résztvevői kifogásolt magatartásának versenyellenes voltára vonatkozó kérdés képezte.[64] Mivel az FSL, az LVP és a PFCI a Törvényszék előtt – ha felületesen is – már érvelt magatartása gazdasági és jogi hátterével, a fellebbezési szakaszban ismét hivatkozhatnak az erre vonatkozó érveikre, és elmélyíthetik azokat a jogvita tárgyának kiterjesztése nélkül.

98. Következésképpen a negyedik jogalap elfogadható.

2. Megalapozottság

99. A felek alapvetően egyetértenek abban, hogy valamely magatartás versenyellenes célját az EUMSZ 101. cikk keretében – többek között – azon gazdasági és jogi háttérre tekintettel kell megítélni, amelybe ez a magatartás illeszkedik.[65] A Bíróság előtt kizárólag arról vitáznak, hogy a jelen ügyben a Törvényszék kellően intenzíven foglalkozott-e ezzel a gazdasági és jogi háttérrel.

100. Nyilvánvalóan a kifogásolt magatartás természetétől függ az a részletesség, amellyel a Törvényszéknek az említett gazdasági és jogi háttérrel foglalkoznia kell. Olyan esetekben, amelyekben a versenyellenes cél különösen nyilvánvaló, a magatartás gazdasági és jogi összefüggéseinek elemzése természetesen arra korlátozódhat, ami feltétlenül szükségesnek bizonyul.[66]

101. Éppen ilyen különösen nyilvánvaló versenyellenes cél áll fenn, ha a versenytársak megállapodásokat kötnek egymással a termékeik áráról,[67] vagy ha az árképzésük szempontjából releváns érzékeny információkat adnak át egymásnak.[68] A fellebbezők álláspontjával ellentétben az EUMSZ 101. cikk nem csak az ármegállapodásokat tiltja, hanem az árképzésre vonatkozó érzékeny információk átadását is.[69]

102. E körülmények között a jelen ügyben nem róható fel a Törvényszéknek, hogy nem foglalkozott elég intenzíven a kifogásolt magatartás gazdasági és jogi hátterével.

103. Az EUMSZ 101. cikk szerinti versenyellenes cél és hatás közötti alapvető különbség elmosódna, ha a versenyhatóságoktól és a versenyjogi kérdésekkel foglalkozó uniós bíróságoktól olyan vállalkozások összejátszásra irányuló magatartása esetén is megkövetelnék a gazdasági és jogi háttérrel való intenzív foglalkozást, amelyeknek homlokára van írva a versenyellenesség.

104. Ettől eltekintve az ügy összefüggéseinek azon elemei közül, amelyekkel a fellebbezők megkísérlik konkrétan azt bizonyítani, hogy a közöttük fennálló információcsere ártalmatlan a versenyre nézve, egyik sem különösen meggyőző.

64 — Maga a Törvényszék a versenyellenes cél és a versenyellenes hatás kérdését a megtámadott ítélet egy és ugyanazon szakaszában vizsgálta (lásd erről az ítélet 463. pontja előtti címet).

65 — 2009. június 4-i T-Mobile Netherlands és társai ítélet (C-8/08, EU:C:2009:343, 27. pont); 2015. március 19-i Dole Food és Dole Fresh Fruit Europe kontra Bizottság ítélet (C-286/13 P, EU:C:2015:184, 117. pont); 2016. január 20-i Toshiba Corporation kontra Bizottság ítélet (C-373/14 P, EU:C:2016:26, 27. pont).

66 — 2016. január 20-i Toshiba Corporation kontra Bizottság ítélet (C-373/14 P, EU:C:2016:26, 29. pont).

67 — 1985. január 30-i Clair-ítélet (123/83, EU:C:1985:33, 22. pont); 2014. szeptember 11-i CB kontra Bizottság ítélet (C-67/13 P, EU:C:2014:2204, 51. pont); 2015. március 19-i Dole Food és Dole Fresh Fruit Europe kontra Bizottság ítélet (C-286/13 P, EU:C:2015:184, 115. pont).

68 — 2009. június 4-i T-Mobile Netherlands és társai ítélet (C-8/08, EU:C:2009:343, 32–37. pont); 2015. március 19-i Dole Food és Dole Fresh Fruit Europe kontra Bizottság ítélet (C-286/13 P, EU:C:2015:184, 119–124. pont).

69 — Ugyanott.

105. Először is az a körülmény, hogy a közös mezőgazdasági politika keretében a banánpiac közös szervezése van érvényben, nem minősül menlevélnek a versenytársak közötti ármegállapodásokhoz vagy az ár szempontjából releváns érzékeny információk átadásához. Ellenkezőleg, éppen egy olyan piacon, amelyen a szabályozásra tekintettel csak korlátozott mozgástér áll a verseny számára rendelkezésre, határozottan meg kell akadályozni a vállalkozások minden olyan tevékenységét, amely alkalmas lehet a még fennmaradó verseny korlátozására.

106. Másodszor nem az érzékeny információk versenytársak közötti átadásának gyakorisága bír jelentőséggel. Az ítélkezési gyakorlat szerint már egyetlen információcsere is a jogsértés megállapításának és bírság kiszabásának alapjául szolgálhat, ha az érintett vállalkozások aktívak maradtak a piacon ezen információcserét követően.[70] Legfeljebb a bírság összege szempontjából bírhat esetleges jelentőséggel, hogy milyen gyakran és rendszeresen került sor versenyellenes célú információcserére.[71]

107. Harmadszor a fellebbezőknek a kis méretükre és az európai banánpiacon fennálló alacsony részesedésükre való hivatkozása sem változtat magatartásuk versenyellenes célján. Az olyan megállapodás ugyanis, amely érintheti a tagállamok közötti kereskedelmet, és amelynek versenyellenes célja van, jellegénél fogva és bármilyen tényleges hatásától függetlenül érzékelhetően korlátozza a versenyt.[72] Az összejátszásra irányuló versenyellenes magatartások EUMSZ 101. cikk szerinti tilalma egyformán érvényes a kis és nagy vállalkozásokra, valamint a kis és nagy piacokra.

108. Végül nem minősül a védelemhez való jog megsértésének sem, ha a Törvényszék lemond a kifogásolt magatartás gazdasági és jogi hátterének részletes elemzéséről. A védelemhez való jogot (a közigazgatási eljárásban) és a kontradiktórius eljárás elvét (a bírósági eljárásban) tiszteletben tartják, ha az összes félnek megfelelően alkalma volt az álláspontja kifejtésére. Az ilyen eljárási jogokat nem lehet kizárólag azzal megsérteni, hogy a Törvényszék tartalmilag egy vagy több fél meggyőződésének nem megfelelő más álláspontra jut. A kifogásolt magatartás helyes tartalmi értékelése ugyanis nem eljárásjogi, hanem anyagi jogi kérdés.

109. Mindent egybevetve tehát a negyedik jogalap is megalapozatlan.

E – *Összefoglalás*

110. Mivel a fellebbezők által hivatkozott jogalapok egyikének sem lehet helyt adni, a fellebbezést teljes egészében el kell utasítani.

VI – Költségek

111. Eljárási szabályzata 184. cikkének (2) bekezdése értelmében a fellebbezés elutasítása esetén a Bíróság határoz a költségekről.

112. Az eljárási szabályzat 184. cikkének (1) bekezdésével összefüggésben értelmezett 138. cikkének (1) és (2) bekezdéséből következik, hogy a Bíróság a pervesztes felet kötelezi a költségek viselésére, ha a pernyertes fél ezt kérte; több pervesztes fél esetén a Bíróság határoz a költségek megosztásáról. Mivel a fellebbezők pervesztesek lettek, a Bizottság kérelmének megfelelően a fellebbezőket kell kötelezni a költségek viselésére. Tekintettel arra, hogy a fellebbezést együtt nyújtották be, e költségeket egyetemleges kötelezettként viselik.

70 — 2009. június 4-i T-Mobile Netherlands és társai ítélet (C-8/08, EU:C:2009:343, 58. és 59. pont); lásd továbbá: 1999. július 8-i Bizottság kontra Anic Partecipazioni ítélet (C-49/92 P, EU:C:1999:356, 121. pont); Hüls kontra Bizottság ítélet (C-199/92 P, EU:C:1999:358, 162. pont).

71 — Lásd kiegészítőleg: a T-Mobile Netherlands és társai ügyre vonatkozó indítványom (C-8/08, EU:C:2009:110, 97–107. pont); Dole Food és Dole Fresh Fruit Europe kontra Bizottság ítélet (C-286/13 P, EU:C:2014:2437, 125. pont).

72 — 2012. december 13-i Expedia-ítélet (C-226/11, EU:C:2012:795, 37. pont).

VII – Végkövetkeztetések

113. A fenti megfontolások alapján azt javasolom a Bíróságnak, hogy a következőképpen határozzon:

1) A Bíróság a fellebbezést elutasítja.

2) A fellebbezők egyetemlegesen viselik az eljárás költségeit.